

Datum van
inontvangstneming

:

22/12/2021

Zaak C-650/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

27 oktober 2021

Verwijzende rechter:

Verwaltungsgerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 oktober 2021

Verzoekende partijen tot *Revision*:

FW

CE

Voorwerp van het hoofdgeding

Herziening van de salarisanciënniteit, inaanmerkingneming van eerdere diensttijdvakken, gelijke behandeling

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Verenigbaarheid van een nieuwe bezoldigingsregeling met richtlijn 2000/78/EG en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie; artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

1. Moet het Unierecht, met name de artikelen 1, 2 en 6 van richtlijn 2000/78/EG juncto artikel 21 van het Handvest van de grondrechten, aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een nationale regeling waarbij een op grond van leeftijd discriminerende bezoldigingsregeling wordt vervangen door een bezoldigingsregeling in het kader waarvan de indeling van een ambtenaar nog steeds wordt bepaald op basis van de overeenkomstig de oude bezoldigingsregeling voor een bepaalde overgangsmoed (februari 2015) op

discriminerende wijze vastgestelde salarisanciënniteit, met dien verstande dat deze indeling met betrekking tot de oorspronkelijk vastgestelde eerdere diensttijdvakken wordt gecorrigeerd door de vaststelling van een referentiepeildatum, waarbij evenwel met betrekking tot de na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar gelegen tijdvakken alleen de overige voor de helft in aanmerking te nemen tijdvakken worden onderzocht en waarbij tegenover de uitbreiding met vier jaar van de periode waarin eerdere diensttijdvakken in aanmerking moeten worden genomen, staat dat met de overige, voor de helft in aanmerking te nemen tijdvakken bij de vaststelling van de referentiepeildatum alleen rekening hoeft te worden genomen indien deze tijdvakken meer dan vier voor de helft in aanmerking te nemen jaren overschrijden (algemene aftrek van vier voor de helft in aanmerking te nemen jaren)?

2. Moet de eerste vraag anders worden beantwoord als het gaat om procedures waarin vóór de inwerkingtreding van de tweede wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2019 weliswaar reeds onherroepelijk een nieuwe peildatum voor bevordering is vastgesteld maar dit nog geen gevolgen heeft gehad voor de bezoldigingsrechtelijke positie van de ambtenaar, omdat de overheid nog geen besluit heeft vastgesteld met rechtstreekse toepassing van het Unierecht, en waarin thans de referentiepeildatum opnieuw, zonder de inmiddels vastgestelde peildatum voor bevordering in aanmerking te nemen, moet worden vastgesteld op basis van de op grond van leeftijd discriminerend vastgestelde peildatum voor bevordering en op de overige voor de helft in aanmerking te nemen tijdvakken de algemene aftrek wordt toegepast?

3. Moet het Unierecht, met name de artikelen 1, 2 en 6 van richtlijn 2000/78/EG juncto artikel 21 van het Handvest van de grondrechten, aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een nationale regeling op grond waarvan, ondanks de herziening van de salarisanciënniteit en de bezoldigingsrechtelijke positie, tijdvakken die als leerling zijn vervuld in het kader van een opleidingsplaats bij een binnenlands territoriaal publiekrechtelijk lichaam, bij de vaststelling van de referentiepeildatum alleen in aanmerking hoeven te worden genomen indien de ambtenaar na 31 maart 2000 in dienst is getreden, bij gebreke waarvan met deze tijdvakken alleen als overige voor de helft in aanmerking te nemen tijdvakken rekening wordt gehouden, zodat op die tijdvakken de algemene aftrek wordt toegepast, waarbij deze regeling vaak ambtenaren met een hogere anciënniteit benadeelt?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, artikel 45

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, artikelen 21 en 52

Verordening (EU) nr. 492/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2011 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie, artikel 7

Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep, artikelen 1, 2, 3, 6, 16 en 17

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Gehaltsgesetz 1956 (salariswet van 1956) (hierna: „GehG”), in de op 31 december 2003 geldende versie, §§ 8 en 12

GehG, in de na de Besoldungsreform 2010 (wet van 2010 tot herziening van de bezoldigingen) geldende versie, §§ 8, 12 en 169f, lid 4

GehG, in de na de Besoldungsreform 2015 (wet van 2015 tot herziening van de bezoldigingen) geldende versie, §§ 8, 12, 169c, 169d en 175

GehG, in de na de Besoldungsreformanpassungsgesetz (wet tot wijziging van de herziening van de bezoldigingen), BGBl. I, nr. 104/2016, geldende versie, §§ 169c en 175

GehG, in de versie van de 1. Dienstrechts-Novelle 2019 (eerste wet tot wijziging van het ambtenarenrecht), BGBl. I nr. 58, alsmede van de latere wijzigingswet, BGBl. I nr. 153/2020, §§ 169f en 169g

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 Verzoekende partijen tot *Revision* (hierna: „verzoekers tot *Revision*”) zijn als ambtenaar in publiekrechtelijke dienst van de federale overheid en worden bezoldigd op basis van het GehG.
- 2 De in 1970 geboren verzoeker tot *Revision* (hierna: “eerste verzoeker tot *Revision*”) was eerst van 1 september 1985 tot 1 augustus 1988 leerling bij een toenmalige overheidsonderneming. Met ingang van 1 juli 1991 is hij in dienst getreden van de federale overheid. Hij vervult thans als groepsinspecteur een functie bij het politiedepartement van een deelstaat. Zijn peildatum voor bevordering [de datum die tot de Bundesbesoldungsreform 2015 (federale herziening van de bezoldigingen 2015) beslissend was voor de bevordering en dus voor de bezoldiging van de ambtenaren] werd op die peildatum (1 juli 1991) vastgesteld op 17 september 1989, waarbij de vóór de leeftijd van 18 jaar vervulde tijdvakken buiten beschouwing werden gelaten.
- 3 De in 1972 geboren verzoeker tot *Revision* (hierna: “tweede verzoeker tot *Revision*”) volgde van 1 september 1987 tot en met 31 augustus 1990 een vakopleiding bij een territoriaal publiekrechtelijk lichaam (deelstaat Salzburg) en trad met ingang van 1 november 1995 in dienst van de federale overheid. Zijn peildatum voor bevordering werd bij zijn indiensttreding, eveneens met uitsluiting van de vóór de leeftijd van 18 jaar vervulde eerdere diensttijdvakken, vastgesteld

op 23 september 1990. Hij is thans werkzaam als directeur bij een belastingkantoor.

- 4 Verzoekers tot *Revision* hebben in 2010 elk verzocht om een herziening van hun peildatum voor bevordering en de daaruit voortvloeiende bezoldigingsrechtelijke positie waarbij rekening zou worden gehouden met vóór het bereiken van de leeftijd van 18 jaar vervulde, in aanmerking te nemen tijdvakken. In beide gevallen hebben de autoriteiten weliswaar nieuwe peildata voor bevordering vastgesteld (1 september 1986 voor de eerste verzoeker tot *Revision* en 1 juli 1987 voor de tweede verzoeker tot *Revision*), maar een daaruit voortvloeiende wijziging van de bezoldigingsrechtelijke positie van verzoekers tot *Revision* afgewezen op basis van het nationale recht.
- 5 De eerste verzoeker tot *Revision* heeft vervolgens in 2013 – onder verwijzing naar een arrest van het Verwaltungsgerichtshof (hoogste bestuursrechter, Oostenrijk) – nogmaals verzocht om herziening van zijn peildatum voor bevordering en de daaruit voortvloeiende bezoldigingsrechtelijke positie alsook de eventuele nabetaling van salaris gevorderd waarbij rekening zou worden gehouden met in aanmerking te nemen tijdvakken die vóór het bereiken van de leeftijd van 18 jaar waren vervuld.
- 6 De tweede verzoeker tot *Revision* heeft in 2015 verzocht om nabetaling van het salarisverschil op grond van de voor hem herziene peildatum voor bevordering, alsmede om correctie van het overgangsbedrag.
- 7 Bij besluit van 12 januari 2017 heeft de overheidsinstantie waarbij de eerste verzoeker tot *Revision* in dienst is, diens verzoek afgewezen.
- 8 Bij het aan het beroep in *Revision* ten grondslag liggende arrest heeft het Bundesverwaltungsgericht (federale bestuursrechter in eerste aanleg, Oostenrijk) overeenkomstig § 169f, lid 4, GehG geoordeeld dat de salarisanciënniteit van de eerste verzoeker tot *Revision* op 28 februari 2015 (ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde peildatum voor bevordering) met één dag zou worden verbeterd. De vordering tot nabetaling van salaris werd afgewezen.
- 9 Met betrekking tot het verzoek van de tweede verzoeker tot *Revision* heeft het Bundesverwaltungsgericht bij het aan het beroep in *Revision* ten grondslag liggende arrest de salarisanciënniteit van de tweede verzoeker tot *Revision* vastgesteld op 28 februari 2015, waardoor zijn oorspronkelijk vastgestelde peildatum voor bevordering met vier dagen verbeterde.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 10 Het Oostenrijkse recht inzake de herziening van de salarisanciënniteit en de inaanmerkingneming van eerdere diensttijdvakken is in strijd met het Unierecht.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 11 De ontwikkeling van het recht kan om te beginnen aldus kort worden samengevat dat oorspronkelijk in het Oostenrijkse bezoldigingsrecht als beginsel gold dat eerdere diensttijdvakken die een ambtenaar vóór het bereiken van de leeftijd van 18 jaar had vervuld, niet in aanmerking konden worden genomen bij de vaststelling van de peildatum voor bevordering.
- 12 Naar aanleiding van de reactie van de wetgever op de beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: “Hof”) van 18 juni 2009, ██████ C-88/08, konden dergelijke eerdere diensttijdvakken in aanmerking worden genomen ten gevolge van de Besoldungsreform 2010. Dit gebeurde echter alleen op verzoek en was gekoppeld aan een verlenging met drie jaar van de wachttijd voor de overgang van de eerste naar de tweede salaristrap.
- 13 Deze juridische situatie achtte het Hof in zijn arrest van 11 november 2014, ██████ C-530/13, strijdig met het Unierecht.
- 14 De wetgever heeft daarop gereageerd met de Bundesbesoldungsreform 2015, waarbij de tot dan toe bestaande, op de peildatum voor bevordering gebaseerde regeling werd vervangen door een nieuwe regeling van de salarisanciënniteit. Bij wet vond ambtshalve een overgang van bestaande dienstverbanden plaats aan de hand van het salaris dat laatstelijk werd ontvangen in het oude systeem. De toetsing van het op deze basis vastgestelde „overgangsbedrag” werd wettelijk uitgesloten.
- 15 Bij arrest van 8 mei 2019, ██████ C-396/17, heeft het Hof geoordeeld dat het Unierecht ook aan deze bepalingen in de weg staat.
- 16 De thans aan de orde zijnde wetswijziging ten gevolge van de tweede wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2019 wordt aldus gemotiveerd dat daarmee wordt voldaan aan de vereisten van richtlijn 2000/78/EG en aan de rechtspraak van het Hof, omdat de nieuwe indeling (referentiepeildatum) voor bestaande dienstverbanden ambtshalve wordt vastgesteld en het aldus verkregen verschil wordt omgezet in de uit de Besoldungsreform 2015 voortvloeiende salarisanciënniteit en het daaruit voortvloeiende „overgangsbedrag”.
- 17 Voor de verwijzende rechter rijst de vraag of met de aan de orde zijnde regelingen de in dit verband door het Hof vastgestelde discriminatie wordt opgeheven en of er toereikende maatregelen zijn vastgesteld om de gelijke behandeling te herstellen:

IV.1. Overgang naar de nieuwe bezoldigingsregeling (eerste prejudiciële vraag):

IV.1.1. Inleidende opmerkingen

- 18 De Oostenrijkse wetgever heeft er na de recent op het gebied van het ambtenarenrecht gewezen arresten van het Hof van 8 mei 2019, [REDACTED] C-396/17, en Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-24/17, alsmede van 10 oktober 2019, Krah, C-703/17, voor gekozen om geen geheel nieuwe bezoldigingsregeling voor alle ambtenaren tot stand te brengen. Veeleer wordt getracht om een niet-discriminerende oplossing te vinden op basis van de bestaande bezoldigingsregeling, met gebruikmaking van de „historische” peildatum voor bevordering en op basis van de bij de Bundesbesoldungsreform 2015 uitgevoerde overgang naar de regeling op basis van anciënniteit.
- 19 Reeds bij de Bundesbesoldungsreform 2015 zijn de ambtenaren die op de dag van de bekendmaking ervan (11 februari 2015) in dienst waren, overgegaan van de regeling op basis van de peildatum voor bevordering naar die op basis van anciënniteit, waarmee een overgang van de dienstverbanden naar de nieuwe bezoldigingsregeling gepaard ging die berustte op de §§ 169c e.v. GehG. Daarbij vond, kort gezegd, de indeling in de nieuwe regeling op basis van salarisanciënniteit plaats op basis van het overgangsbedrag, dat werd vastgesteld aan de hand van het laatste salaris onder de vigeur van de oude regeling, dat op zijn beurt was berekend op basis van de op discriminerende wijze (zie het arrest van het Hof van 18 juni 2009, [REDACTED] C-88/08) vastgestelde peildatum voor bevordering. De grondslag voor de overgang werd dus gevormd door het overgangsbedrag, dat wil zeggen het volledige salaris dat in aanmerking werd genomen bij de berekening van de bezoldiging van een ambtenaar voor de maand februari 2015 (overgangsmaand). De overgang geschiedde door de algemene vaststelling van de salarisanciënniteit (§ 169c, lid 2, GehG). De toetsing van de peildatum voor bevordering en het daaruit voortvloeiende overgangsbedrag werd bij wet uitdrukkelijk uitgesloten. Deze handelwijze is door het Hof bij arrest van 8 mei 2019, [REDACTED] C-396/17, strijdig met het Unierecht verklaard.
- 20 Thans (dat wil zeggen sinds de tweede wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2019) wordt ambtshalve de salarisanciënniteit herzien (§ 169f, lid 1, GehG) voor alle oude ambtenaren, die op de dag van de bekendmaking van de tweede wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2019 – 8 juli 2019 – in dienst waren (onder 1). Voor deze ambtenaren heeft de overgang plaatsgevonden op grond van § 169c, lid 1, GehG (onder 2) en heeft de eerste vaststelling van de peildatum voor bevordering voor het lopende dienstverband plaatsgevonden met uitsluiting van de vóór de leeftijd van 18 jaar vervulde tijdvakken (onder 3).
- 21 Daartoe wordt een referentiepeildatum vastgesteld, die wordt vergeleken met de historische peildatum voor bevordering. Voor de vaststelling van de referentiepeildatum worden op grond van § 169g, lid 1, GehG alle tijdvakken waarmee bij de vaststelling van de peildatum voor bevordering rekening moest worden gehouden of waarmee rekening had moeten worden gehouden indien de

leeftijdsgrens van 18 jaar (de leeftijdsgrens die tot de Besoldungsreform 2010 bij de inaanmerkingneming van eerdere diensttijdvakken in acht diende te worden genomen) buiten beschouwing was gelaten, in aanmerking genomen in een nader bepaalde mate. De leeftijdsgrens voor de inaanmerkingneming is thans vastgesteld op de minimumleeftijd die geldt voor werkzaamheden in het kader van een alternerende opleiding in de zin van artikel 4, lid 2, onder b), van richtlijn 94/33/EG (§ 169g, lid 2, punt 1, juncto lid 3, punt 1, GehG), dat wil zeggen op de leeftijd van 14 jaar.

- 22 Gelet op de hiernavolgende overwegingen staat het voor de verwijzende rechter niet zonder meer vast dat de door het Hof in de aangehaalde arresten vastgestelde discriminatie op grond van leeftijd volledig is opgeheven met de aan de orde zijnde wijzigingswet.

IV.1.2. Vasthouden aan de salarisanciënniteit:

- 23 Het feit dat de overgang van oude ambtenaren naar de nieuwe bezoldigingsregeling in het kader van de Bundesbesoldungsreform 2015 op grond van een met terugwerkende kracht in werking getreden bepaling (zie § 175, lid 79, punt 3, GehG, in de versie die is bekendgemaakt in BGBl. I nr. 104/2016) door de algemene vaststelling van de salarisanciënniteit alleen heeft plaatsgevonden aan de hand van hun tot dan toe ontvangen salaris, is door het Hof in het arrest van 8 mei 2019, ██████ C-396/17, strijdig verklaard met het Unierecht (zie met betrekking tot de voor arbeidscontractanten geldende vergelijkbare bepalingen de beslissing van het Hof van 8 mei 2019, Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-24/17).
- 24 In de thans geldende bepalingen wordt in beginsel vastgehouden aan die overgang op basis van de bestaande (op discriminerende wijze vastgestelde) salarissen. Zo wordt de bezoldigingsrechtelijke positie na de vaststelling van de referentiepeildatum (§ 169g GehG) rechtstreeks herzien door de salarisanciënniteit op 28 februari 2015 te bepalen (§ 169f, lid 4, salariswet). Thans wordt de salarisanciënniteit – die wordt berekend door de algemene vaststelling overeenkomstig § 169c GehG op basis van het overgangsbedrag, dat wil zeggen het volledige salaris dat in aanmerking werd genomen bij de berekening van de maandelijkse bezoldiging van een ambtenaar voor de maand februari 2015 (overgangsmaand) – gecorrigeerd met het verschil tussen de historische peildatum voor bevordering en de referentiepeildatum.
- 25 Het Hof heeft in zijn beslissing van 8 mei 2019, ██████ C-396/17, punten 46 tot en met 49, uiteengezet in welk opzicht de overgangsmechanismen in het Duitse recht – die aan de orde waren in de arresten van 19 juni 2014, ██████ e.a., C-501/12, EU:C:2014:2005, en 9 september 2015, ██████ C-20/13, EU:C:2015:561 – verschillen van de in het Oostenrijkse recht na de Bundesbesoldungsreform 2015 vastgestelde overgangsmechanismen.

- 26 Ook volgens de thans geldende regeling vindt de overgang plaats met inachtneming van de historische (op discriminerende wijze vastgestelde) peildatum voor bevordering en het daaruit voortvloeiende historische overgangsbedrag, ook al wordt de salarisanciënniteit thans gecorrigeerd door de referentiepeildatum. De overgang vond zonder onderscheid plaats voor alle ambtenaren, ongeacht of zij al dan niet werden benadeeld door de oude bezoldigings- en bevorderingsregeling (zie arrest van 8 mei 2019, ██████████ C-396/17). Evenzo gelden de regels voor de vaststelling van de referentiepeildatum en de toepassing ervan op de salarisanciënniteit gelijkelijk voor alle ambtenaren. Het valt dan ook te betwijfelen of dit leidt tot een vermindering van de discriminatie tijdens de verdere loopbaan. Van een compensatie voor het verleden is slechts in zeer beperkte mate sprake, zo een dergelijke compensatie al plaatsvindt.
- 27 Voor de verwijzende rechter rijst derhalve de vraag of de aan de orde zijnde wijze van herziening van de bezoldigingsrechtelijke positie bij bestaande dienstverbanden – zoals voorheen – de voortzetting vormt van de door het Hof bij de arresten van 10 november 2014, ██████████ C-530/13, en 8 mei 2019, ██████████ C-396/17, reeds vastgestelde discriminatie en bijgevolg moet worden geacht in strijd te zijn met het Unierecht.

IV.1.3. Alleen „overige tijdvakken” worden opnieuw beoordeeld:

- 28 Bij de vaststelling van de referentiepeildatum worden niet alle tijdvakken opnieuw beoordeeld, maar moet er op grond van § 169g, lid 6, GehG met betrekking tot de inaanmerkingneming van die tijdvakken – afgezien van onder meer eventueel in acht te nemen maximumgrenzen aan in aanmerking te nemen tijdvakken overeenkomstig § 169g, lid 5, GehG – veeleer worden uitgegaan van tijdvakken die een oude ambtenaar na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar heeft vervuld en waarmee derhalve reeds rekening is gehouden bij de vaststelling van de peildatum voor bevordering.
- 29 Derhalve vindt er geen volledige beoordeling van alle in aanmerking te nemen tijdvakken plaats in de zin van een algehele herindeling van alle oude ambtenaren in de nieuwe bezoldigingsregeling [anders dan volgens de naar aanleiding van het arrest van 28 januari 2015, ██████████ C-417/13, gewijzigde § 53a van het Bundesbahngesetz (federale spoorwegwet), BGBl. nr. 825/1992, in de versie die is bekendgemaakt in BGBl. I nr. 64/2015, die voorziet in een algehele herindeling waarbij alle eerdere diensttijdvakken in aanmerking worden genomen].
- 30 Na de vaststelling van de referentiepeildatum wordt – zonder beoordeling van de tussenliggende periode in overheidsdienst – de salarisanciënniteit op 28 februari 2015 herzien overeenkomstig § 169f, lid 4, GehG.
- 31 Het niet opnieuw beoordelen van reeds in aanmerking genomen tijdvakken leidt er thans toe dat reeds in aanmerking genomen tijdvakken (die na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar gelegen zijn) niet opnieuw worden beoordeeld. Voor de

tijdvakken tussen de leeftijden van 14 en 18 jaar, die ten gevolge van de wetswijziging voor het eerst in aanmerking moeten worden genomen, gelden – met name met betrekking tot de „overige tijdvakken” – de hieronder toegelichte beperkingen. Derhalve lijkt het onzeker of de discriminatie op grond van leeftijd van de voorheen benadeelde groep ambtenaren, vooral met betrekking tot de opleidingstijdvakken, ten opzichte van de groep door de oude bezoldigingsregeling niet benadeelde ambtenaren thans is opgeheven.

IV.1.4. „Algemene aftrek”:

- 32 De voor de helft in aanmerking te nemen overige tijdvakken [§ 12, lid 1, punt 2, onder b), GehG] worden bij de vaststelling van de referentiepeildatum voor de gehele periode in overheidsdienst beoordeeld, dus ongeacht of zij vóór of na het bereiken van de leeftijd van 18 jaar zijn vervuld [zie om die reden een leeftijdsdiscriminatie afwijzend arrest van het Oberste Gerichtshof (hoogste federale rechter in civiele en strafzaken, Oostenrijk) van 25 november 2020, 9 ObA 94/20v, met betrekking tot § 94b, lid 4, van het Vertragsbedienstetengesetz (wet betreffende arbeidscontractanten)]. Het lijkt er evenwel op alsof met de algemene aftrek op grond van § 169g, lid 4, GehG uiteindelijk hetzelfde resultaat wordt bereikt als voorheen met het uitstel van de eerste bevordering ten gevolge van de Besoldungsreform 2010.
- 33 Bij de in de periode tussen de leeftijden van 14 en 18 jaar in aanmerking te nemen tijdvakken gaat het waarschijnlijk hoofdzakelijk om tijdvakken van scholing en opleiding, die als „overige tijdvakken” voor de helft in aanmerking moeten worden genomen.
- 34 Thans is het maximum aantal op grond van § 12, lid 1, punt 2, onder b), GehG in aanmerking te nemen overige tijdvakken verhoogd van drie tot zeven jaar (§ 169g, lid 3, punt 4, GehG). Tegelijkertijd is echter vastgesteld dat met de voor de helft in aanmerking te nemen overige tijdvakken op grond van § 169g, lid 4, GehG slechts rekening kan worden gehouden voor zover zij het aantal van vier voor de helft in aanmerking te nemen jaren overschrijden (algemene aftrek).
- 35 Deze algemene aftrek is ingevoerd bij de tweede wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2019. Voordien moesten overige tijdvakken tot drie jaar bij de vaststelling van de peildatum voor bevordering voor de helft en zonder aftrek in aanmerking worden genomen [zie § 12, lid 1, punt 2, onder b), GehG, in de versie die is bekendgemaakt in BGBl. I nr. 96/2007). Tegelijk met de verlaging van de leeftijdsgrens van 18 tot 14 jaar – hetgeen vier extra potentieel in aanmerking te nemen jaren oplevert – is de maximumgrens verhoogd tot zeven voor de helft in aanmerking te nemen jaren. Tegenover de vier extra potentieel in aanmerking te nemen jaren staat echter de tegelijkertijd ingevoerde algemene aftrek van vier jaar.
- 36 Dat leidt er uiteindelijk toe dat – gelet op het maximum van zeven voor de helft in aanmerking te nemen jaren – zoals voorheen maximaal rekening kan worden

- gehouden met drie voor de helft in aanmerking te nemen jaren. Deze bepaling (§ 169g, lid 4, GehG) leidt er dus toe dat ondanks de uitbreiding van de potentieel in aanmerking te nemen tijdvakken met vier jaar, een uitbreiding van in aanmerking te nemen tijdvakken uitgesloten is wegens de algemene aftrek van vier jaar. Derhalve valt ook niet in te zien hoe een discriminatie in de bezoldigingsrechtelijke positie zou worden opgeheven door de (mogelijke) inaanmerkingneming van maximaal vier jaar en de ingevoerde aftrek van vier jaar.
- 37 Met betrekking tot de stand van het recht na de Besoldungsreform 2010, BGBl. I nr. 82/2010, heeft het Hof in zijn arrest van 11 november 2014, ██████████ C-530/13 (en voor zover vergelijkbaar in het arrest van 28 januari 2015, ██████████ C-417/13), geoordeeld dat de verlenging van de wachttijd in de eerste salaristrap van twee naar vijf jaar voor de voorheen gediscrimineerde ambtenaren de voortzetting van de discriminatie op grond van leeftijd tot gevolg had, om welke reden die verlenging strijdig met het Unierecht werd verklaard.
- 38 Anders dan het geval is bij de regeling van § 113, leden 10 en 11, GehG, in de versie die is bekendgemaakt in BGBl. I nr. 82/2010, die aan de orde was in het arrest van 11 november 2014, ██████████ C-530/13 – op grond van welke regeling de herziening van de peildatum voor bevordering en bijgevolg de daarmee gepaard gaande verlenging van de wachttijd in de eerste salaristrap als bedoeld in § 8 GehG, in de versie die is bekendgemaakt in BGBl. I nr. 82/2010, afhankelijk waren van een verzoek door de oude ambtenaar – vindt de overgang op grond van § 169f GehG, in de versie die is bekendgemaakt in BGBl. I nr. 153/2020, thans in beginsel ambtshalve plaats. Bovendien geldt dat niet alleen voor de voorheen gediscrimineerde oude ambtenaren – dat wil zeggen ambtenaren ten aanzien van wie eerdere diensttijdvakken vóór de leeftijd van 18 jaar niet in aanmerking konden worden genomen – maar in beginsel voor alle oude ambtenaren die zijn overgegaan naar de regeling op basis van de salarisanciënniteit.
- 39 De thans toepasselijke § 169g, lid 4, GehG, in de versie die is bekendgemaakt in BGBl. I nr. 153/2020, komt qua gevolgen echter in zoverre overeen met de regeling van § 8 GehG in de versie die is bekendgemaakt in BGBl. I nr. 82/2010, dat het eventuele effect op de berekening van de eerdere diensttijdvakken van de uitbreiding van de mogelijkheden om de tijdvakken tussen de leeftijd van 14 jaar en de leeftijd van 18 jaar in aanmerking te nemen, wordt geneutraliseerd door de invoering van een soort afroaming van vier jaar, zodat oude ambtenaren die – alleen – over extra (opleidings)tijdvakken beschikken welke vóór het bereiken van de leeftijd van 18 jaar zijn vervuld en als overige tijdvakken voor de helft in aanmerking zouden moeten worden genomen, mogelijk wel een verbetering van hun bezoldigingsrechtelijke positie kunnen verkrijgen. Een – noemenswaardige – verbetering van hun bezoldigingsrechtelijke positie is bijgevolg niet mogelijk.
- 40 De aan de algemene aftrek ten grondslag liggende budgettaire overwegingen vormen volgens de rechtspraak van het Hof – net zoals overwegingen van administratieve aard – op zichzelf echter geen legitiem doel in de zin van artikel 6,

lid 1, van richtlijn 2000/78 (zie arrest van 8 mei 2019, ██████ C-396/17, punt 43, en 28 januari 2015, ██████ C-417/13, punt 36).

- 41 Juist omdat volgens de bevoegde federale minister een verslechtering van de bezoldigingsrechtelijke positie bij geen van de ambtenaren te verwachten is – in die zin dat de ambtenaren die tot nu toe onder de vigeur van de oude regeling niet werden benadeeld, geen verlies hoeven te verwachten – maar de mogelijkheid om vier extra jaren aan „overige tijdvakken” in aanmerking te nemen moet worden „geneutraliseerd” door de ingevoerde aftrek van een even lange periode, lijkt het de vraag of thans de voorheen vastgestelde discriminatie op grond van leeftijd wezenlijk is opgeheven, dan wel of ook deze stand van het recht niet in overeenstemming is met het Unierecht.
- 42 In beide hoofdgedingen is onder meer de meetelling van opleidingstijdvakken als overige, voor de helft in aanmerking te nemen tijdvakken in geschil. Door de algemene aftrek van vier jaar hebben deze opleidingstijdvakken, ondanks de uitbreiding van de periode van meetelling met vier jaar, ten aanzien van verzoekers tot *Revision* geen noemenswaardige gevolgen voor de vaststelling van de referentiepeildatum en dus ook niet voor de vaststelling van hun bezoldigingsrechtelijke positie.

IV.2. Bij verzoekschrift ingestelde, aanhangige procedures (tweede prejudiciële vraag):

- 43 De in beginsel voor alle ambtenaren geldende vaststelling van de referentiepeildatum blijft achterwege bij de ambtenaren ten aanzien van wie na de eerste vaststelling van de peildatum voor bevordering – waarbij de vóór het bereiken van de leeftijd van 18 jaar vervulde tijdvakken buiten beschouwing werden gelaten – de vóór het bereiken van de leeftijd van 18 jaar vervulde tijdvakken reeds in aanmerking zijn genomen op grond van de bepalingen van het in BGBl. I nr. 82/2010 bekendgemaakte Bundesgesetz (federale wet) en (krachtens de voorrang van het Unierecht) ten gevolge van het buiten beschouwing laten van de door dit Bundesgesetz bewerkstelligde verlenging van de wachttijd voor de eerste bevordering reeds volledig voor de indeling zijn meegeteld (§ 169f, lid 1, punten 3 en 4, GehG).
- 44 Van de vaststelling van een referentiepeildatum en een herbeoordeling van de vaststelling van hun bezoldigingsrechtelijke positie zijn dus de ambtenaren uitgezonderd ten aanzien van wie de peildatum voor bevordering door de overheidsinstantie of het Verwaltungsgericht (bestuursrechter in eerste aanleg), meestal naar aanleiding van een verzoekschrift, is herzien doordat bepalingen die discrimineren op grond van leeftijd, wegens de rechtstreekse toepassing van het Unierecht buiten toepassing zijn gelaten vóór de inwerkingtreding van de tweede wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2019, waarbij (volledig) rekening is gehouden met in aanmerking te nemen tijdvakken die vóór het bereiken van de leeftijd van 18 jaar zijn vervuld, en ten aanzien van wie dat ook reeds in aanmerking is genomen bij hun bezoldigingsrechtelijke positie.

- 45 Daarentegen vindt bij de (bij verzoekschrift ingeleide) procedures die aanhangig zijn op de dag van de bekendmaking van de tweede wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2019, de herziening (door de vaststelling van de referentiepeildatum) plaats in het kader van de betreffende procedure (§ 169f, lid 3, GehG).
- 46 Dat houdt in dat ambtenaren van wie de peildatum voor bevordering door de overheidsinstantie of het Verwaltungsgericht reeds is verbeterd doordat op grond van leeftijd discriminerende bepalingen niet op hen zijn toegepast, hetgeen echter wegens de stand van het nationale recht nog geen gevolgen heeft gehad voor hun bezoldigingsrechtelijke positie, worden behandeld alsof er nog geen verbetering van de peildatum voor bevordering heeft plaatsgevonden. Voor hen wordt een referentiepeildatum vastgesteld, die wordt vergeleken met de oorspronkelijke, historische, op discriminerende wijze vastgestelde peildatum voor bevordering.
- 47 Ten aanzien van verzoekers tot *Revision* in de hoofdgedingen hebben de overheidsinstanties waarbij zij in dienst zijn, reeds telkens een – ten opzichte van de historische peildatum voor bevordering – met ongeveer drie jaar verbeterde peildatum voor bevordering vastgesteld. Aangezien dit echter nog niet heeft geleid tot een verbetering van hun bezoldigingsrechtelijke positie – en voor zover de procedure nog aanhangig was – wordt thans de referentiepeildatum weer gerelateerd aan de historische (op grond van leeftijdsdiscriminatie vastgestelde) peildatum voor bevordering. Dat heeft voor verzoekers tot *Revision* tot gevolg dat de peildatum voor bevordering niet, zoals tot nog toe, met ongeveer drie jaar verbetert, maar slechts met enkele dagen.
- 48 Aangezien de uitgebleven, door het Unierecht geboden verbetering van de bezoldigingsrechtelijke positie met name te wijten is aan de duur van de ambtelijke procedures en de handelwijze van de autoriteiten, lijkt het op zijn minst twijfelachtig of voor ambtenaren die actief hebben aangevoerd dat zij worden gediscrimineerd op grond van leeftijd, maar van wie de procedure nog niet volledig is afgerond, is voorzien in een toereikende compensatie.
- 49 Zo heeft het Hof in elk geval in een andere context reeds geoordeeld dat het, met het oog op een gelijke en voorzienbare behandeling van alle aanvragers die zich in chronologisch opzicht in dezelfde situatie bevinden, niet strookt met het gelijkheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel dat de slaagkansen van een verzoek zouden afhangen van de snelheid die bij de behandeling van het verzoek aan de dag wordt gelegd of waarmee uitspraak wordt gedaan op een beroep, en dus van factoren die geen verband houden met de aanvrager (zie arresten van 17 juli 2014, ██████████ C-338/13, EU:C:2014:2092; 12 april 2018, A en S, C-550/16, EU:C:2018:248; 16 juli 2020, B.M.M. e.a., C-133/19, e.a., EU:C:2020:577, met betrekking tot richtlijn 2003/86/EG; alsmede arrest van 9 september 2021, Bundesrepublik Deutschland, C-768/19, EU:C:2021:709, met betrekking tot richtlijn 2011/95/EU). Dat het bij deze groep personen, van wie de peildatum voor bevordering is verbeterd zonder dat dit tot nog toe echter gevolgen heeft gehad voor hun bezoldigingsrechtelijke positie, gaat om een niet te

verwaarlozen aantal ambtenaren, blijkt alleen al uit het feit dat voor hen een bijzondere wettelijke regeling is vastgesteld.

IV.3. In aanmerking nemen van opleidingstijdvakken (derde prejudiciële vraag):

- 50 Ten gevolge van de Dienstrechts-Novelle 2000 (wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2000), BGBl. I nr. 94, biedt § 12, lid 2, punt 4, onder d), GehG (vanaf 1 april 2000) de mogelijkheid om tijdvakken die als leerling zijn vervuld in het kader van een opleidingsplaats bij een binnenlands territoriaal publiekrechtelijk lichaam (opleidingstijdvakken) als eerdere diensttijdvakken in aanmerking te nemen. Dat had evenwel alleen betrekking op tijdvakken die na de leeftijd van 18 jaar lagen. Deze tijdvakken moesten volledig (en niet slechts als overige tijdvakken voor de helft) in aanmerking worden genomen.
- 51 Opleidingstijdvakken die een ambtenaar vóór de leeftijd van 18 jaar heeft vervuld, worden pas sinds de Besoldungsreform 2010, als reactie van de Oostenrijkse wetgever op het arrest van het Hof van 18 juni 2009, ██████ C-88/08, in aanmerking genomen (tot een maximum van drie jaar). Deze inaanmerkingneming, die alleen op verzoek kon plaatsvinden, stond los van de datum van indiensttreding, maar was gekoppeld aan een verlenging met drie jaar van de wachttijd voor de overgang van de eerste naar de tweede salaristrap (zie arrest van 11 november 2014, ██████ C-530/13).
- 52 Sinds de tweede wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2019 moeten opleidingstijdvakken bij een binnenlands territoriaal publiekrechtelijk lichaam op grond van § 169g, lid 3, punt 5, GehG weliswaar (volledig) in aanmerking worden genomen, maar alleen wanneer de ambtenaar na 31 maart 2000 in publiekrechtelijke dienst is getreden (dus na de inwerkingtreding van de wet tot wijziging van het ambtenarenrecht uit 2000, waarop de inaanmerkingneming van opleidingstijdvakken gebaseerd is). Wanneer de ambtenaar vóór 1 april 2000 in publiekrechtelijke dienst is getreden, is de volledige meetelling van de vóór de leeftijd van 18 jaar vervulde opleidingstijdvakken nog steeds uitgesloten. Deze tijdvakken moeten in voorkomend geval als overige tijdvakken voor de helft in aanmerking worden genomen.
- 53 Dat leidt er in de gevallen van verzoekers tot *Revision* toe dat hun opleidingstijdvakken bij de vaststelling van de referentiepeildatum niet volledig in aanmerking worden genomen, omdat zij hun huidige dienstverband vóór 1 april 2000 zijn aangegaan. De inaanmerkingneming als overige tijdvakken leidt – zoals in punt IV.1.4 is uiteengezet – wegens de algemene aftrek niet tot een (wezenlijke) verbetering van de salarisanciënniteit.
- 54 Voor de verwijzende rechter rijst in dit verband dan ook de vraag of de overname van een dergelijke peildatum, vanaf welke opleidingstijdvakken volledig in aanmerking worden genomen, uit een tot dusver niet zonder discriminatie functionerende regeling in een bezoldigingsregeling waarmee de eerdere

discriminatie zou moeten worden opgeheven, verenigbaar is met de genoemde bepalingen van het Unierecht. Zo zijn ook juist bij verzoekers tot *Revision* intussen de opleidingstijdvakken met het oog op de bepalingen van de Besoldungsreform 2010, BGBl. I nr. 82, in aanmerking genomen bij de vaststelling van hun peildatum voor bevordering, hetgeen echter (nog) geen gevolgen heeft gehad voor hun bezoldigingsrechtelijke positie.

- 55 In zoverre lijkt het thans zo te zijn dat het salaris van de ambtenaren die vóór 1 april 2000 zijn aangesteld – wanneer zij opleidingstijdvakken kunnen aantonen die zij vóór de leeftijd van 18 jaar hebben vervuld – alleen wegens hun leeftijd bij indiensttreding lager is dan dat van ambtenaren die sinds deze peildatum zijn aangesteld en eveneens dergelijke tijdvakken kunnen aantonen (zie arresten van 8 mei 2019, ██████ C-396/17, punt 38, en 9 september 2015, ██████ C-20/13, punt 40).
- 56 Aangezien het ontbreken van de mogelijkheid om opleidingstijdvakken in aanmerking te nemen die zijn vervuld door ambtenaren die vóór 31 maart 2000 in dienst zijn getreden, thans in het algemeen veeleer oudere ambtenaren treft, zou dit indirecte discriminatie op grond van leeftijd kunnen vormen. Dat is met name het geval omdat de wetgever in de memorie van toelichting als doel van de getroffen maatregelen noemt dat daarmee alle ambtenaren volgens een „algemeen geldende regeling [worden] heringedeeld, die niet langer aanknoopt bij de leeftijd van 18 jaar”.